

væl um orkunýtsluna

á ætlan landsstýrisins um orkupolitikk og el-veitingarlóg

Mynd: Jens Kr. Vang

Tað var ein væl upplagdur fyrrverandi danskur orku- og umhvørvismálaráðharri, Svend Auken, sum helt fyrilestur í Norðurlandahúsinum mánadagin. Vit fara at venda aftur til fyrilesturin hjá honum í øðrum blaði

Mynd: Jens Kr. Vang

ligum tilfeingi" so sum vatn og vindi.

- Tað er neyðugt, at vit økja um gagnnýtsluna av bæði teirri innfluttu orkuni, umframt at vit áhaldandi troyta okkara egnu orkukeldur.

Landsstýrismaðurin nevndi, at í rakstrinum av motorunum á Sundi, sum standa fyri 60% av okkara el-framleiðslu, hevur avlopshitin ikki verið gagnnýttur.

- Hetta er ikki skilagott, og tí er tað gleðiligt at staðfesta, at ítøkilig stig nú eru tikin til at knýta Sunds-verkið í fjarhitaskipanina í Hoyvík, segði hann.

Bjarni segði, at við heimligum orkutilfeingi ber til at troyta vindorkuna enn meira, bæði til el-framleiðslu, men so sanniliga eisini til upphiting av vatni í einari framtíðar fjarhitaskipan.

- Orkupolitikkur er at hugsa langsiktað, sum landsstýrismaðurin tók til.

Gagnnýtslan

Hann segði, at í nútímans samfelagnum er atgongd til orku ein sjálfvylgja, og eigur samfelagið at skapa karmar fyri, at orkuveiting-

in er so trygg sum gjørligt, eins og brúkarin fær orku so bíliga sum tilber innan teir karmar, sum orkupolitikkurin setir.

- Ein háttur at tryggja rættan prís til endaliga brúkaran er at skipa økini í kapping, har tað ber til og annars at regulera tað virksema, sum náttúrliga eigur at skipast við einkarrætti.

Landsstýrismaðurin segði, at vit mugu gagnnýta oljuna so skilagott sum gjørligt, soleiðis at vit ikki brenna meir enn neyðugt og harvið økja útlát av skaðiligum evnum.

- Hóast hetta ljóðar sum ein sjálfvylgja, eru ov nógv dømi í Føroyum um, at vit ikki vanda okkum nógv væl um oljunýtsluna.

Hann segði, at tá ið inntriv verða framd í náttúruna í samband við bygging av orkuverkum, skulu vit tryggja okkum, at hetta ikki hevur óhepna ávirkan á náttúruna.

- Eitt týðandi amboð í hesum høpi er, at árinsskanningar verða gjørdar soleiðis, at rætta grundarlagið er til staðar at gera av, hvørt ein útbygging kann loyvast.

Munadygg gagnnýtsla

Bjarni Djurholm greiddi síðan frá, hvussu landsstýrið heldur, at munadygg gagnnýtsla av orkutilfeinginum kann fremjast, og í hesum sambandi endurtók hann, at nógv orka fer til spillis hvønn dag á oljuríknun verkunum.

- Men tað eru eisini størri iðnaðarvirki við stórar orkunýtslu, har ov nógv fer til spillis. Hetta má broytast – og ætlanin er tí, at komandi orkulóggáva og orkupolitikkur skulu tryggja eina nógv betri gagnnýtslu enn hana, vit hava.

Landsstýrið kundi eitt nú hugsað sær, at nýggj orkuverk við einari ávísari stódd skulu endurnýta spillhitan – og at verandi verk kunnu fáa álagt at fáa hesi viðurskipti í rættlag innan ávísa tíðarfreist.

- Ásannandi, at búskaparlígu "incitamentini" í summum førum ikki eru til staðar, kann hugsast, at landið stuðlar verkætlanir av hesum slag, segði hann.

Bjarni vísti eisini á, at partur av arbeiðnum hjá arbeiðsbólkinum er at kanna, hvørjir møguleikar eru at nýta vindorku í størri mun, enn vit gera í dag, bæði til el- og hitafram-

leiðslu. Sum dømi kann nevast, at beinleiðis oljukostnaðurin fyri hvønn framleiddan kilowattíma á Sundverkinum er nú so høgur, at hann er á støði við - ella dýrari - enn vindorka.

- Tí eiga vit at økja sum mest um vindorkuna innan tær tøkniligu avmarkingar sum eru galdandi, legði hann aftrat.

Orkunýtslan

Í Føroyum er eingin almenn byggireglugerð sum ásetir krøv til sethús og aðrar bygningar um teirra orkunýtslu, og hetta helt Bjarni ikki vera nógv gott, sum hann tók til.

- Her eru stórar nøgdur av orku, sum kunnu sparast við skilagóðari bygging og nútímans tøkni, eitt nú við lágorkugløgum, bjálving og styringum.

Landsstýrismaðurin vísti á, at størsta orkunýtslan í Føroyum fer fram á sjónum, har fiskiflotin brúkar eini 43% av samlaðu oljunýtsluni, sum svarar til eini 100.000 tons av olju hvørt ár.

- Tað er tí neyðugt, at vit eisini her seta okkum mál um orkusparingar.

Um prísirnar á orku,

segði Bjarni, at her eru ikki nógvir "parametrar", sum vit kunnu ávirka.

- Vit eru undirløgd oljuprísinum á heimsmarknaðinum og kunnu ikki gera annað enn at minka um spillið so nógv sum gjørligt og syrgja fyri, at vit hava ein vælvirkandi marknað.

Hann minti á, at framleiðsla, flutningur og søla av el-orku í dag er skipað sum monopol undir kommunala felagsskapinum SEV uttan almennar heimildir at regulera hetta virksema.

- Hendan skipan verður hildin at vera ótíðarhóskandi, og tí verður arbeitt - í samstarvi við kommunurnar og SEV – við at tilevna uppskot til, hvussu el-orkumarknaðurin kann verða umskipaður. Her verður ítøkiliga hugsað um, at landið tekur yvirskipaða ábyrgd av el-orkukinum, og við eini komandi el-veitingarlóg kann regulera virksema í samband við framleiðslu, flutning og sølu av el-orku, segði hann.

Oljuprísir

Bjarni nam eisini við gongdina í oljuprísunum á heimsmarknaðinum árinum 2001-2005.

- Her sæst, at prísurin er vaksin úr 23 dollarum uppí 46 dollarar. Hetta er ein tvífaldaður vøkstur, sum rakar húsarhald og vinnulív beinleiðis. Samanbera vit innflutningin av oljuúrdráttum fyri fyrsta hálvår 2004 við sama tíðarskeið 2005, sæst, at innflutningurin í tonsum er vaksin 4%, meðan innflutningsvirðið er farið úr 249 miljónum krónum upp í 360 miljónir krónur. Hetta er ein vøkstur upp á 48 % í innflutningskrónum, segði landsstýrismaðurin.

Hann helt ongan iva vera um, at vit í Føroyum kunnu fremja stórar sparingar í oljunýtsluni, um rætt verður atborið, og í hesum sambandi nevndi hann eisini, at Føroyar luttaka í norðurlendskum samstarvi um burðardyggja orkuveiting.

- Tað verður Nólsoyggin, sum verður royndarøki í gagnýtslu av vindorku til framleiðslu av el, hita og vetni. Harumframt eru stig tikin til ítøkiligt samstarv við Ísland og Grønland á vetnisøkinum, segði landsstýrismaðurin.

Uppskot til orkupolitikk og el-veitingarlóg verður ætlandi lagt fyri Føroya løgting á sumri í 2006.